

Doracak për të drejtat e të rinjve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Komunën e Prizrenit

-

Handbook for the rights of the youth of Roma, Ashkali and Egyptian communities in Prizren

Vastumno vash o hakaya e ternenge kotar o Romano, Ashkaliuno thay Egipqanyuno komunitetya e Prizrenoska Komunako

Doracak për të drejtat e të rinjve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian në Komunën e Prizrenit

Adresimi i shqetësimeve dhe kërkesave të nxënësve të shkollave të mesme dhe studentëve të universiteteve publike dhe private

Përmbajtja

1. Përmbledhje.....	4
2. Korniza Ligjore.....	5
3. Adresimi i kërkesave/konkluzionet.....	6
4. Rekomandime.....	8

Përmbledhje

Në Komunën e Prizrenit, prej gjithsej 4 mijë e 417 pjesëtarë të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian, rreth 20% prej tyre janë të moshës 16-28 vjeç, përqindje kjo e cila tregon se një numër bukur i mirë i rinisë së popullsisë së Komunës së Prizrenit i takon komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian, të cilët duhet të gëzojnë të drejta të barabarta me gjithë të rinjtë të tjerë të të gjitha komuniteteve.

Mirëpo, gjendja aktuale e të rinjve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian në realitet nuk qëndron pothuajse as afër idealeve të menduara të të drejtave të barabarta.

Fatkeqësisht ende, të rinjtë, sidomos ata të komuniteteve jo shumicë, po ballafaqohen me të drejta jo të barabarta, theksuar në edukim e punësim, si dy problematikat më të mëdha.

Angazhimi i përbashkët shoqëror, pa dallime në mes tyre, pa dyshim se do të kontribuojë në përmirësim të gjendjes së përgjithshme, duke shtyrë në vetëdijësim edhe të shumicës tjetër të qytetarëve, në mbrojtje të të drejtave të pjesëtarëve të komuniteteve jo shumicë.

Përgjatë vitit 2018, organizata jo-qeveritare Nevo Koncepti, ka realizuar takime të rregullta me të rinjtë e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

Bazuar në gjendjen e lartpërmendur, Nevo Koncepti ka dhënë kontribut në zhvillimin e diskutimeve dhe bashkëbisedimeve, ndërmjetësimin në raste të veçanta, për të gjitha nevojat, kërkesat, shqetësimet e tyre si studentë dhe nxënës të shkollave të mesme dhe problematikat e tyre, duke kontribuar në adresimin dhe zgjidhjen e këtyre problemeve.

Gjatë këtyre takimeve, nxënësit dhe studentët kanë shprehur shqetësimet e tyre, kërkesat dhe mugesat, me theks të veçantë në fushën e punësimit dhe edukimit, të cilat i drejtohen drejtpërdrejtë institucioneve në nivel lokal dhe qendror.

Korniza Ligjore

Legjislacioni i Republikës së Kosovës, në përgjithësi, por edhe specifikisht në fushën e të drejtave të rinjve është i avancuar mjaftueshëm, më mungesë të zbatimit në shumë sfera.

Ligji për Fuqizim dhe Pjesëmarrje të Rinisë – Nr 03/L-145 thekson se ka për qëllim avancimin dhe riafirmimin e vazhdueshëm të pjesëmarrjes së të rinjve në procesin e vendimmarrjes, pa kurrfarë dallimi dhe përjashtimi, në zhvillimin e një shoqërie demokratike, me qëllim të përmirësimit të cilësisë së jetës së të rinjve dhe statusit të tyre shoqëror.

Pjesëmarrja e të rinjve në politikat sektoriale duhet të bëhet me theks të veçantë në këto fusha: arsim, punësim, shëndet publik, çështje sociale, kulturë, sport dhe rekreacion, edukim qytetar dhe demokraci, ambient, planifikim hapësinor dhe zhvillim rural.

Poashtu në anën tjetër, Strategjia Kosovare për Rininë 2013 - 2017 dhe Plani i Veprimit 2013 - 2015 (SKPVR) është një strategji gjithëpërfshirëse e Qeverisë së Kosovës për të rinjtë. Ajo ka për synim përmirësimin e situatës së të rinjve të grup-moshave 15 – 24 vjeç, duke përfshirë të gjitha institucionet përkatëse qeveritare dhe joqeveritare, ndërsa kjo mendohet të bëhet me anë të hulumtimit dhe plotësimit të nevojave të rinisë, gjetjes së mënyrave dhe mekanizmave për pjesëmarrje të saj në proceset e vendimmarrjes në Kosovë. Strategjia Kosovare për Rininë 2013-2017 dhe Plani i Veprimit për Rininë 2013 - 2015 (SKPVR) do të nxitë bashkëpunimin ndërmjet organizatave rinore dhe Qeverisë, përkatësisht ndërmjet të gjitha ministrive, veprimtaria e të cilave lidhet me rininë, si dhe ndërmjet organizmave qendror dhe atyre komunal për të fuqizuar politikat dhe programet rinore.

Poashtu, një ndër qëllimet e kësaj Strategjie është edhe përkrahja e të rinjve në fushën e inovacionit dhe ideve kreative, lëmi e cila konsiderohet si një element i rëndësishëm që ndikon në ofrimin e mundësive të reja për të rinjtë, në aspektin e edukimit, stimulimit të ndërmarrësisë dhe krijimit të mundësive shitesë për punësim, ngritjes së kapaciteteve dhe fitimit të njohurive të reja në fushën e teknologjisë informative dhe fushave tjera duke krijuar sisteme dhe aplikacione të reja që do të shërbejnë jo vetëm për avancimin e njohurive të të rinjve, por po ashtu do të përdoren edhe nga Institucionet dhe Agjencionet Qeveritare të Republikës së Kosovës.

Strategjia përmban 6 objektiva strategjike të cilat janë:

PJESËMARRJA E RINISË - Rritja e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset vendim-marrëse dhe përfshirja sa më e madhe e të rinjve në politikë-bërje sektoriale që ndikojnë drejtpërdrejt në të rinjtë.

EDUKIMI JO-FORMAL - Të rinjë të edukuar dhe të përgatitur për të përballuar të gjitha sfidat e jetës si anëtarë të përgjegjshëm të komunitetit vendor dhe evropian.

PUNËSIMI DHE NDËRMARRËSIA - Nxitja e punësimit përmes trajnimeve dhe mbështetjes së ndërmarrësve të rinjë.

SHËNDETI, EDUKIMI DHE PROMOVIMI SHËNDETËSOR - Të rinjë të vetëdijësuar lidhur me rëndësinë e ruajtjes së shëndetit për mirëqenien e tyre individuale dhe shoqërore, si dhe për kontributin e tyre si qytetar të përgjegjshëm të vendit.

SIGURIA NJERËZORE - Të rinjë të përgatitur për të identifikuar, parandaluar dhe adresuar me kohë në mënyrë efektive rrezikun që u kanoset të rinjve.

SPORTI, KULTURA DHE REKREACIONI - Integrimi i të rinjve në jetën shoqërore, ekonomike dhe kulturore përmes aktiviteteve të ndryshme kulturore, sportive.

Sigurisht se, monitorimi i zbatimit dhe implementimit të këtij ligjit dhe strategjisë në fjalë është obligim i gjithë komunitetit, qytetarëve dhe institucioneve përkatëse, e gjithë kjo për arritjen e përmirësimit të pozitës së të rinjve në shoqëri.

Adresimi i kërkesave/konkluzionet

Kërkesat kryesore të të rinjve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian, të dalura nga takimet e rregullta janë:

Në fushën e edukimit/arsimit:

- 1) Respektimi i orarit të ligjeratave dhe provimeve, konsultimeve dhe paraqitjes së rezultateve;
- 2) Administratë më bashkëpunuese në universitetin publik të Prizrenit Ukshin Hoti;
- 3) Ndalja e paragjyqimeve në kulturë dhe përdorim të gjuhëve të ndryshme në universitete publike dhe ato private;
- 4) Shqyrtimi i mundësisë së hapjes së drejtimeve të reja në universitetin publik të Prizrenit Ukshin Hoti;
- 5) Aktivitete edukative dhe sportive, sidomos në shkolla të mesme;
- 6) Mundësimi i punës praktike me ose pa pagesë;
- 7) Siguria publike në shkolla të mesme dhe universitete;
- 8) Literaturë pa pagesë (botime universitare) për studentët e të gjitha drejtimeve në Universitetin Publik të Prizrenit Ukshin Hoti;
- 9) Ndarja e bursave – ulja e kriterit të notës mesatare për studentët e komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian;
- 10) Prezenca e psikologëve në shkollat e mesme.

Në fushën e punësimit:

- 1) Mundësia e përfundimit të kurseve/trajnimeve profesionale në kuadër të universitetit, të cilat do të ndihmojnë për përgatitje në tregun e punës;
- 2) Parandalimi i diskriminimeve në punësim/konkurse, në bazë të moshës/etnisë/gjinisë;
- 3) Respektimi i kuotës 10% për komunitete jo shumicë, në proceset e punësimit;
- 4) Fushata avokimi për ndërgjegjësim dhe bashkëpunim me bizneset private për paisje të punëtorëve me kontrata të punës dhe regjistrim të tyre si tatim-pagues të rregullt;
- 5) Respektim të plotë të të drejtave të punëtorëve, sipas Ligjit të Punës së Republikës së Kosovës;
- 6) Ngritje të kapaciteteve në Qendrën për Aftësim Profesional në Prizren, duke përfshirë zgjerimin e programeve të trajnimeve profesionale dhe shqyrtimi i mundësisë së ndërtimit të një objekti të dytë, duke pas parasysh numrin e banorëve në Komunën e Prizrenit;
- 7) Mundësi për punë praktike në Kompanitë Private në Prizren, bazuar në drejtimet e studimeve të të rinjve;
- 8) Organizime të aktiviteteve në stimulimin e punësimit dhe qasjen në tregun e punës në Komunën e Prizrenit;
- 9) Mbështetja e ideve të inovacionit dhe nxitja e themelimit të bizneseve të vogla nga ana e të rinjve;
- 10) Mungesa e grupeve rinore avokuese, me ndikim në punësim të barabartë.

Rekomandime

- Autoritetet lokale dhe qendrore të trajtojnë me prioritet problemet dhe sfidat e të rinjve në Komunën e Prizrenit, sidomos të atyre të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian;
- Të hartohen politika lokale specifike në nxitjen e punësimit të rinjve të këtij komuniteti;
- Autoritetet lokale dhe qendrore të bashkëpunojnë me shkolla të mesme dhe universitete në mundësimin e trajnimeve profesionale dhe punës praktike;
- Të monitorohet zbatimi i Ligjit për Fuqizimin e Rinisë dhe Strategjisë Kosovare për Rini 2013-2017;
- Të organizohen fushata ndërgjegjësuese për largimin e stereotipeve dhe diskriminimeve në raport me mësimdhënësit dhe nxënësve si dhe në raport me punëdhënësit dhe punëtorët;
- Të përmirësohet bashkëpunimi ndërmjet Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale (MPMS) dhe Drejtorisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale (DPMS),
- T'i ipen më shumë kompetenca nivelit lokal, në punësim dhe mirëqenie sociale;
- Të gjitha organizatat e shoqërisë civile, institucionet publike dhe private, t'i japin prioritet të rinjve dhe sidomos vajzave të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian.

Handbook for the rights of the youth of Roma, Ashkali and Egyptian communities in Prizren

Addressing the concerns and demands of high school students and students of public and private universities

Agenda

1. Overview.....	11
2. The Legal Framework.....	12
3. Addressing the Requirements/Conclusion.....	13
4. Recommendations.....	15

Overview

In the Municipality of Prizren, out of 4,417 members of the Roma, Ashkali and Egyptian community members, about 20% of them are aged 16-28 years, a percentage which shows that a considerable number of youth population of the Municipality of Prizren belongs to the Roma, Ashkali and Egyptian communities, who should have equal rights to all other young people of all communities.

However, the current situation of Roma, Ashkali and Egyptian youth in reality does not come even close to the ideals of equal rights. Unfortunately, young people, especially those of non-majority communities, are still faced with unequal rights, especially in education and employment as the two biggest problems. Joint social engagement, without distinction between them, will undoubtedly contribute to improving the overall situation, leading to the awareness of the majority of citizens for protecting the rights of members of non-majority communities.

Throughout 2018, the non-governmental organization 'Nevo Koncepti', held regular meetings with Roma, Ashkali and Egyptian youth.

Based on the aforementioned situation, 'Nevo Koncepti' has contributed to introducing discussions and mediation in specific cases, for all the needs, demands, concerns and problems of high school and university students, contributing to addressing and solving these problems.

During these meetings, students expressed their concerns, demands and needs, particularly focusing on employment and education, which were addressed directly to the institutions at the local and central level.

The Legal Framework

Legislation of the Republic of Kosovo, in general, but also specifically in the field of youth rights, is sufficiently advanced, with the lack of implementation in many spheres.

Law no. 03/L-145 on Empowerment and participation of Youth emphasizes that it aims to advance and reaffirm the participation of young people in the decision-making process, without any distinction and exclusion, in the development of a democratic society in order to improve the quality of life of young people and their social status.

Youth participation in sectoral policies should be focused on education, employment, public health, social issues, culture, sport and recreation, civic education and democracy, environment, spatial planning and rural development.

Also, the *Kosovo Youth Strategy 2013 - 2017* and the *Youth Action Plan 2013 - 2015* is a comprehensive strategy of the Government of Kosovo for young people. It aims to improve the situation of young people aged 15 to 24, including all relevant governmental and nongovernmental institutions by researching for, and fulfilling youth needs, finding ways and mechanisms for its participation in the decision-making processes in Kosovo. The *Kosovo Youth Strategy 2013-2017* and the *Youth Action Plan 2013 - 2015* will promote cooperation between youth organizations and the Government, i.e. between all ministries whose activities relate to youth, as well as between central and non-governmental organizations and municipalities to empower youth policies and programs.

In addition, one of the goals of this Strategy is to support young people in the field of innovation and creative ideas, which is considered as an important element that creates new opportunities for young people in the aspect of education and entrepreneurship, the creation of additional employment opportunities, capacity building and gaining knowledge in the field of information technology and other fields by creating new systems and applications that will serve not only for advancing the knowledge of young people, but will also be used by the Government Institutions and Agencies of the Republic of Kosovo.

The Strategy contains 6 strategic objectives:

YOUTH PARTICIPATION - Increasing participation of young people in decision-making processes and bigger involvement of young people in sector-specific policy making directly affecting young people.

NON-FORMAL EDUCATION - Young people who are educated and prepared to face all the challenges of life as responsible members of the local and European community.

EMPLOYMENT AND ENTERPRISE - Encourage employment through training and supporting young entrepreneurs.

HEALTH, EDUCATION AND HEALTH PROMOTION - Young people aware of the importance of maintaining the health of their individual and social well-being, as well as their contribution as a responsible citizen of the country.

PUBLIC SAFETY - Young people prepared to effectively identify, prevent, and address the threat to the youth.

SPORTS, CULTURE AND RECRUITMENT - Integrating young people into social, economic and cultural life through various cultural and sporting activities.

Certainly, monitoring the implementation of this law and strategy in question is an obligation of the entire community, citizens and relevant institutions, all to achieve the improvement of the position of young people in society.

Addressing the Requirements/Conclusion

The main requirements of Roma, Ashkali and Egyptian youth, arising from regular meetings are:

In the field of education:

- 1) Respecting the schedule of lectures and exams, consultation hours and exam result publications;
- 2) Cooperative administration desk at the public university in Prizren, 'Ukshin Hoti';
- 3) Prevention of prejudices in the culture differences and in the use of different languages in public and private universities;
- 4) Reviewing of the possibility of opening new departments at the public university of Prizren, 'Ukshin Hoti';
- 5) Educational and sports activities, especially in high schools;
- 6) Providing practical work with or without pay;
- 7) Public Safety in Secondary Schools and Universities;
- 8) Free Literature (university publications) for students of all departments at the Public University of Prizren, 'Ukshin Hoti';
- 9) Scholarship Allocation - lowering the average grade criterion for Roma, Ashkali and Egyptian students;
- 10) The presence of psychologists in secondary schools.

In the field of employment:

- 1) Possibility of completing professional courses/trainings within the university, which will help youngsters prepare for the labor market;
- 2) Prevention of discrimination in employment process based on age/ethnicity/gender;
- 3) Respecting the 10% quota for non-majority communities in employment processes;
- 4) Raising awareness and creating co-operation advocacy campaigns with private businesses for equipping workers with employment contracts and registering them as regular tax payers;
- 5) Respecting the rights of workers, according to the Labor Law of the Republic of Kosovo;
- 6) Capacity building at the Vocational Training Center in Prizren, including the extension of vocational training programs and consideration of the possibility of building a second facility, taking into account the number of residents in the Municipality of Prizren;
- 7) Internship opportunities in Private Companies in Prizren, based on youth studies;
- 8) Organizing activities to stimulate employment and access to the labor market in the Municipality of Prizren;
- 9) Supporting innovation ideas and promoting the establishment of small businesses by young people;
- 10) Lack of advocacy youth groups, impacting on equal employment.

Recommendations

- Local and central authorities should prioritize the problems and challenges of youth in the municipality of Prizren, especially those of the Roma, Ashkali and Egyptian communities;
- To develop specific local policies promoting the employment of the youth of this community;
- Local and central authorities to cooperate with high schools and universities in enabling professional training and practical work;
- To monitor the implementation of the Law on Youth Empowerment and the Kosovo Youth Strategy 2013-2017;
- To organize awareness campaigns to remove stereotypes and discrimination in relation to teachers and students as well as with employers and workers;
- To improve the cooperation between the Ministry of Labor and Social Welfare and the Directorate of Labor and Social Welfare;
- To give competences to the local level for employment and social welfare;
- All civil society organizations, public and private institutions should give priority to young people, and especially to Roma, Ashkali and Egyptian girls.

**Vastumno vash o hakaya e ternenge kotar o Romano, Ashkaliuno thay
Egipqanyuno komunitetya e Prizrenoska Komunako**

*Adresipe e daravipyengo thay mangipyengo e siklovnengo e mashkarune
skolengo thay e studentyengo e publikune thay privatune universitetyengo*

Andripe

1. Andripe..... 18

2. Krisyuno Rami 19

3. Adresipe e mangipyengo/konkluziengo 20

4. Rekomandipya 22

Andripe

Ani Prizrenoski Komuna, kotar o sahostarno gendo 4 mile thay 417 jene e komunitetyengo Roma, Ashkalie thay Egjiptianya, ji kay 20% olendar e bershengo kotar 16-28 bersha, shelipe kova mothavla yekh shukarno gendo e ternengo e populaciako e Prizrenoska Komunako siton kotar o Romano, Ashkaliuno thay Egipqanyuno komunitetya, kola manglape te ovelolen o yekhune hakaya e sahostarne ternencar e sah yaver komunitetyenge.

Numay, aktualuni situacia e ternengo e Romane, Ashkaliune thay Egipqanyune komunitetyengo ani realiteti e sahipea na si ni pashe e gendime idealyengo vash o yekhune hakaya.

E qhelale avipea pandar, o terne, e konkretipea dola e na buderune komunitetyenge, astargyona e na yekhune hakayencar, konkretipea ano edukipe, sar duy may bare problematike.

O khetano amalipasko angazhime, bi dikhle o yaveripe mashkar peste, sahipea si te del kontributi ano laqharipe e generaluna situaciako, kerindoy vi vazdipe e godinipesko ini ki buderuni populacia vay e dizunengo, ano garavipe e hakayengo e jenengo kotar o haricune komunitetya.

Prekal o 2018 bersh, e biraipkani organizacia Nevo Koncepti, realizingya regularune beshipy a ternencar kotar o Romano, Ashkaliuno thay Egipqanyuno komunitetya.

Baziripea ani upre lepari situacia, Nevo Koncepti dengya kontributi ano elvolviripe ano diksutipy a thay khetanevakeripy a, mashkarledeipy a ano specifikon ovipy a, vash o sah rodipy a, mangipy a, o daravipy a plenge sar studentj a thay siklovne e mashkarune skolenge thay o plenge problematike, deindoy kontributi ano adresime thay decisipe e leparne problemyengo.

Prekal akala beshipy a, o siklovne thay studentj a mothavde pere daravipy a, mangipy a thay o nanipy a, e konkretipea ani butikeripeski thay edukipeski umal, kola direktipea dengyola e institucienge ano likaluno thay centraluno niveli.

Krisyuno Rami

Kosovaka Republikaki Legislacia, sahiplea, vay ini e specifikepea ani umal e ternenge hakayengo sahiplea si manglardo avansimo, numay e nanipea ano implementime ano buderune sfere.

Krisi vash o Zorakeripe thay Kotorleipe e ternengo – Nr 03/L-145 leparla kay sile pe resipe o avansipe thay o savahtuno ripashovipe vash o kotorleipe e ternengo ano procesya e decisipesko, bizo nisavo ulavipe thay yaveripe, ano evolviripe yeke demokrativune amalipesko, e resipea e laqharipesko e ternenge jivdipeske kondiciengo thay plenge statutesko ano amalipe.

Kotorleipe e ternengo ano sektorialune politike konkretipea ano nesave umala sar so si: edukipe, butikeripe, piblikuno sastipe, socialune puqipya, kultura, sporti thay rekreacia, dizunengo edukipe thay demokracia, ambient, thanesko planifikipe thay ruraluno evolviripe.

Sar kay ani ayver rig, e *Kosovaki Strategia vash o Terne 2013 – 2017 thay o Akciako Plani 2013 - 2015 (SKPVR) sitoy yekh sah astarni strategija Kosovake Raipeski vash o Terne*. Oy sila pe resipe o laqharipe e situaciko e ternengo kotar o bersheske grupe kotar o 15 – 24 bersha, astarindoy akate vi o lenyake institucie thay e biraipkane organizacie numay akava gendingyola te kergyol rodlaripea thay e pheripea e mangipyengo kotar o terne, ano arakhipe e shaipyengo thay e maknizmyengo kola si te len kotar ano Kosovake decisipeske procesya. Kosovaki Strategia vash o terne 2013-2017 thay o Akciako Plani vash o Terne 2013 - 2015 (SKPVR) sit e del shaipe ano ledeipe e ternenge organizaciengo thay Raipe konkretipea ano sah ministrie, kolengi buti phanglola e ternecar sar kay mashkar o centralune organizmya thay odola komunalune vash te zorakeren o programime politike.

Sar kay, mashkar o mahatne resipya e leparna Strategiake si ini o phikoipe e ternengo ani umal e inovaciako thay kreativune ideyengo, umal koya konsideringyola sar yekh mahatno elementi ano deipe e shaipyengo vash o terne, ano aspekti e edukipesko, o stilmulipe vash o puteripe e butikeripesko thay o kreiripe e butikeripeske thanengo, vazdipe e kapacitetyengo thay o siklipe e neve janipyengo ani umal e informativuna teknologijako thay e yaver umalengo kreirindoy neve aplikacie thay sistemya kola sit e oven ano servisi na numay vash o avansipe sar kay sit e vastingyon ini kotar o institucie thay raipeske Agencie e Kosovaka Republikako.

Strategia astarla 6 stratejikune objective kola si:

KOTORLEIPE E TERNENGO – bayaripe e kotorleipesko e ternengo ano procesya e decisipesko thay so may baro astaripe e ternengo ano kreiripe e sektorialune politikengo kola dena direktuno resipe ko terne.

NA – FORMALUNO EDUKIPE – o edukime terne thay gatisarne vash te lenpe e sakole pharipea e jivdipesko sar jeno e generalune thanutne thay evropyune komunitetesko.

BUTIKERIPE THAY PHIRAVIPE E KOMPANIENGO – Proklamipe e khuvipesko ki buti prekal o treningya thay phikoipe e neve kompaniengo vash e buti.

SASTIPE , EDUKIPE THAY PROMOVIPE E SASTIPESKO – o terne kola si e vazdipe godinipesko phanglo e mahatnipea vash o garavipe e sastipesko vash olengo individualune thay amalipeske shukar ovipesko, sar kay vash o kontributi sar gojale dizune akale themeske.

MANUSHENGO SIGURIPE – O terne kola si gatisarne vash te identifikinyon, te aqhaven thay te adresinen ano vakti ano may efektivuno drom o rezikya kola si astarne o terne.

SPORTI, KULTURA THAY REKREACIA – Integripe e ternengo ano amalipesko jivdipe, ekonomikuno thay kulturuno prekal o ververutne kulturune thay sporteske aktivitetiya.

Siguripea kay, o monitorime e implementipasko akale krisesko thay leparne stratgiako sito obligacia e sah komunitetyengo, dizunengo thay instituciengo, sah agava vash resipe e shukarne pozitako e ternengo ano malipe

Adresipe e mangipyengo/konkluziyengo

Sherune mangipya e ternenge kotar o komunitetya Roma, Ashkalie thay Egipqania umlavde mangipya kola iklile kotar o regularune beshipya si:

Ani umal Edukipeski:

- 1) Respektipe e vaktesko ano siklipe thay o provimya, konsultacie thay dende rezultatya;
- 2) Administracia te ovel buderi ledeyutni e publikune universiteta ano Prizren Ukshin Hoti;
- 3) Ulavipe e steriotipyengo ani kultura thay vastipe e yaverune qhibyengo ano publikuno universiteti thay ano privatune;
- 4) Dikhlaripe e shaipyengo vash putaripe e neve sikliipyengo ano publikuno universiteti Ukshin Hoti;
- 5) Edukativune thay sporteske aktivitetiya, konkretipea ano mashkarune skole;
- 6) O shaipe vash e praktikuni buti e pokipea vay bizo;
- 7) Publikuno siguripe ano mashkarune skole thay universitetiya;
- 8) Bi pokipeski literatura (universitaruno publikipe) vash o studipya ano sah uvala e Publikune Universiteteske ano Pizren Ukshin Hoti;

- 9) Ulavipe e bursengo – peravipe e mashkaruna notake kriteresko vash o studentja e Romane, Ashkaliune thay Egipqaynenge komunitetyenge;
- 10) Ovipe e psikologyengo ano mashkarune skole.

Ani umal e butikeripeski:

- 1) Shaipse vash o agoripe e profesionalune kursyengo/ treningyengo ano rami e universitetesko, kola azutinena ano gatisaripe e bukuake tregosko;
- 2) Aqhavipe e diksriminaciako ani buti/ konkursya, ani baza e bershengo/etni kuno/polyuno;
- 3) Respektipe e kuotako e 10% vash o na buderune komunitetya, butikeripeske procesya;
- 4) Avokipeski kampanja vash o vazdipe e godinipesko thay kledeipesko ano privatune biznesya vash o butikerutnenge aletya e bukuake kontratenca thay olengo registripe sar regularune porezeske pokipya;
- 5) Pherdo respektipe e butikerutnenge hakayengo, prekal o Butikeripeske krisesko e Kosovaka Republikako;
- 6) Vazdipe e kapacitetyengo ano Centro vash o Profesionaluno Siklipe ano Prizren, astarindoy o buhlaripe e programyengo e profesionalune tren ingyengo thay dikhlaripe e shaipyengo vash o kreiripe e duyto obyektesko, dikhindoy ano gendo e populaciako kola jivdinena ani Prizrenoski Komuna;
- 7) Shaipse vash e praktikuni buti ano Privatune Kompanie ano Prizren, baziripea ano uvala e ternenge studipyengo vay siklipeyengo;
- 8) Organizipe e aktivitetyengo ano stimulime e khuvipeske pi buti thay o theripe e shaipyengo ano bukyako trego ani Prizrenoski Komuna;
- 9) Pikoipe e inovativune ideyengo thay azutipe ano kreiripe e tikne biznisyengo kotar e ternengi rig;
- 10) Nanipe e ternege avokipeske grupengo, e shaipea vash o yekhuno khuvipe pi buti.

Rekomandipya

- Lokalune thay centralune autoritetya te tretirinen e prioritetea o problema thay o pharipya e ternenge ani prizrenoski Komuna, konkretipea e Romane, Ashkali une thay Egipqanyune komunitetyengo;
- Te hramingyon specifikon lokalune politike vash o kreiripe ano khuvipe pi buti e ternengo e leparne komunitetesko;
- Lokalune thay Centralune autoritetya te ledeinen e mashkarune skolencar thay e universitetyencar an shaibe e profesionalune treningyengo thay e praktikuna bukyako;
- Te monitoringyol o implementime e Krisesko vash o Zorakeripe e Ternengo thay e Kosovaka Strategiako vash o Terne 2013-2017;
- Te organizingyon kampanje vash o vazdipe e godinipesko vash o cidipe e anglokrisipyengo thay e diskriminaciako ano raporti e sikavnengo thay e siklovnengo sar kay ano raporti e jenengo kola dena buti thay butikerutnengo;
- Te laqhargyol o ledeipe mashkar e Ministria vash e Buti thay Shukarno Ovipe (MPMS) thay e Socialuni Ministria (MPMS) thay o Direktoriati vash e Buti thay o Shukarno Ovipe (DPMS),
- Te dengyon may buderi kompentecie e lokalune niveleske, ano khuvipe pi buti thay socialuno shukar ovipe;
- Sah o organizacie e civilyune malipesko, publikun thay privatune institucie, te den prioriteti e ternenge konkretipea e terne qhayenge e Romane, Ashkaliune thay Egipqanyune komunitetyenge.

Ky doracak është pjesë e projektit "Përmirësimi i dialogut ndërmjet punëtorëve të komunitetit Rom, Ashkali dhe Egjiptian dhe akterëve socio-ekonomik", implementuar nga Nevo Koncepti, mbështetur nga Olof Palme International Center dhe financuar nga Qeveria Suedeze.

